

Odraz kulturno-prosvjetnih nastojanja župnika Vilima Švelca na društveno-gospodarske prilike u Župi Martinska Ves u razdoblju od 1857. do 1871. godine

DOMAGOJ SREMIĆ

Gimnazija Sisak

Trg hrvatskih branitelja 1

HR-44 000 Sisak

domagoj.sremic@gmail.com

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Primljeno/Received: 05. 12. 2011.

Prihvaćeno/Accepted: 10. 01. 2012.

Vilim Švelec bio je župnik u Župi Sv. Martina biskupa u Martinskoj Vesi u razdoblju od 1857. do 1871. godine. Bio je vrlo obrazovan i svestran čovjek, a njegov svećenički život nije obuhvaćao samo duhovne aktivnosti, nego i angažiranost na kulturno-prosvjetnoj formaciji seljaka koja je duboko utjecala na društveno-gospodarske prilike ove seoske župe. U gospodarskoj povijesti poznato je njegovo upravljanje prostranim župnim imanjem koje je koristio za nove gospodarske pokušaje u unapređenju zaostale poljoprivredne proizvodnje nakon ukidanja feudalizma. Njegova duhovno-materijalna ostavština u Martinskoj Vesi očuvana je do danas, a zahvaljujući njoj svrstava se u red jednoga od najpoznatijih i najzaslužnijih svećenika koji su djelovali u ovoj Župi.

Ključne riječi: Vilim Švelec, Martinska Ves, seljaštvo, školstvo, knjižna građa, kultura, gospodarstvo, prosvjećivanje.

Uvod

Među najznačajnije društvene procese u Hrvatskoj u 19. stoljeću svakako ubrajamo širenje obrazovanja među širokim slojevima naroda. Taj društveni proces potekao još iz nastojanja prosvijećenih apsolutista, nastavljen je radom i zalaganjem mladog hrvatskog građanstva. Seljaštvo je u to doba činilo većinski sloj naroda, a karakterizirala ga je nepismenost te slaba i gotovo nikakva uključenost u društveno-politička zbivanja. Da bi se taj ogromni ljudski potencijal pokrenuo, trebalo ga je opismeniti, kulturno oplemeniti i praktično poučiti gospodarskim vještinama. Svakako da su svećenici, uz stasanje i širenje svjetovnog prosvjetnog kadra, imali ključnu ulogu u tim procesima, a svećenik Vilim Švelec jedan je od najsvjetlijih primjera. Taj rođeni Križevčanin u razdoblju od

1857. do 1871. godine zadužio je Župu Sv. Martina biskupa u Martinskoj Vesi svojim neumornim djelovanjem na više područja društvenog života ove crkvene zajednice, osobito u prosvjeti, kulturi, duhovnosti i gospodarstvu.

Razvoj prosvjete u Župi Martinska Ves u 18. i 19. stoljeću

Počeci pučkoškolstva u Hrvatskoj u 18. stoljeću vezani su za djelovanje katoličkog svećenstva koje je, uz malobrojno građanstvo, bilo jedino obrazovano stanovništvo i nositelj intelektualnog razvoja. Prve učionice niču u župnim dvorovima, a uz svećenike, službu poučavanja vrše i svjetovnjaci koji su najčešće obavljali i službu orguljaša u crkvi.

Prvi oblici organiziranog poučavanja na području martinske Posavine javljaju se još sredinom 18. stoljeća jer se, prema pisanim spomenicama, na popisu koje je Kraljevsko namjesničko vijeće poslalo zagrebačkom biskupu Josipu Galjufu 18. ožujka 1774. godine nalazi škola u Martinskoj Vesi. Kraljevski školski nadzornik Antun Cuvaj u svom djelu »Građa za povijest školstva Kraljevine Hrvatske i Slavonije« donosi podatak da »... godine 1774. nalazimo pučke škole u Virovitici, Martinskoj Vesi, Selima (sislačkima) i Požegi.«¹

Austrijska carica i hrvatsko-ugarska kraljica Marija Terezija (1740.-1780.) svojim je prosvjetiteljskim nastojanjima, posebice osnivanjem pučkih škola, željela naučiti mladež temeljnim vještinama čitanja, pisanja i računanja, pri čemu je naišla na veliku potporu svećenstva. Tako i zagrebački biskup Galjuf potiče svećenike na organiziranje škola kojih je 1774. godine u Banskoj Hrvatskoj bilo sedamnaest.² Uz to, za poučavanje u pučkim učionicama nedostajale su knjige po kojima bi se poučavalo pa su svećenici morali preuzeti i brigu oko njihova pisanja i tiskanja. U takvim turbulentnim prosvjetnim gibanjima u hrvatskim zemljama sredinom 18. stoljeća počinje djelovati martinskoveški župnik Mijo Šilobod-Bolšić koji se istaknuo pisanjem prve hrvatske računice pod nazivom »Arithmetika Horvatszka.« Ova knjiga tiskana na narodnom (kajkavskom) jeziku imala je dalekosežne pozitivne učinke na sve organiziranije oblike poučavanja, ne samo u Župi Martinska Ves, nego i u čitavoj Banskoj Hrvatskoj.³ Prvi pouzdani podaci koji svjedoče o sustavnoj i temeljitoj organizaciji školstva u Martinskoj Vesi nastaju pisanjem »Zapisnika Obće pučke škole u Martinskoj Vesi« 1854. godine.⁴

Ovakvim slijedom događaja dolazimo do druge polovice 19. stoljeća i razdoblja obavljanja svećeničke službe Vilima Švelca. On je uz osobiti angažman nastavio mukotrpan posao svojih pre-thodnika u prosvjetnom razvoju posavskih seljaka čije su feudalne spone upravo bile znatno smanjene ili čak posve nestale u previranjima revolucionarne 1848. godine.

O životu i radu Vilima Švelca dosad je pisano više puta, ponajviše s gospodarskog aspekta pa je prikazan kao zauzeti gospodarstvenik i umješni upravitelj prostranog župnog imanja.⁵ Njegovo izlaganje poljoprivrednih proizvoda na Prvoj hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoj izložbi u Zagrebu 1864. godine izvuklo je Martinsku Ves iz gospodarske anonimnosti jer je uz njega izlagalo još osamnaest izlagateljica »... što nije zabilježeno ni kod jednoga drugog mjesta.«⁶ Međutim, široj javnosti manje je poznata njegova angažiranost na prosvjetno-kulturnom području i revnost obavljanja svećeničke službe u Župi Martinska Ves, što je glavna zamisao ovoga rada.

Glavne činjenice o životu Vilima Švelca saznajemo iz Kanonske vizitacije Župe Martinska Ves koju je 9. i 10. svibnja 1857. godine obavio zagrebački biskup Ivan Kralj. Iz nje doznajemo da je Švelec rođen 26. kolovoza 1825. godine u Križevcima, a za svećenika zaređen 17. prosinca 1848. godine.⁷ U Martinskoj Vesi, na prijedlog ljubljaničkog grofa Jurja Festetića, naslijedio je preminulog župnika Stjepana Tolvajčića. Iz vizitacije također doznajemo da je Švelec »revan svećenik u svakom pogledu, redovito moli brevijar, odijeva se propisno, službu točno obavlja, a matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih savjesno vodi.«⁸

1 Antun Cuvaj, *Građa za povijest školstva Kraljevine Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*, knjiga prva-od najstarijih vremena do godine 1835., Zagreb: Tisak Kraljevske zemaljske tiskare, 1907., str. 299.

2 Isto, str. 299.

3 Domagoj Sremić, *Župa Martinska Ves*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2007., str. 230.

4 Ovaj *Zapisnik Obće pučke škole u Martinskoj Vesi* čuva se u Državnom arhivu u Sisku.

5 Usp. Mira Kolar Dimitrijević, Elizabeta Wagner, Svećenik Vilim Švelec i gospodarsko poučavanje seljaštva u Hrvata u 19. stoljeću, *Cris-časopis Povijesnog društva Križevci*, god. XII., br. 1/2010., Križevci, 2010., str. 97-110.

6 Kolar-Dimitrijević, Wagner, Svećenik Vilim Švelec i gospodarsko poučavanje seljaštva u Hrvata u 19. stoljeću, str. 107.

7 Kanonske vizitacije Zagrebačke nadbiskupije, Protokoli kanonskih vizitacija, *Župa Martinska Ves-1857. (17/VIII)*, Zagreb: Nadbiskupski arhiv Zagreb, str. 67-75.

8 Isto, str. 69.

Prosvjetna angažiranost Vilima Švelca u Martinskoj Vesi

Po dolasku u Župu Švelec je preuzeo brigu o duhovnoj pastvi školske mladeži u starosti između devet i deset godina koje je 1857. godine bilo stotinu i šest. U poučavanju pomagao mu je učitelj Ivan Kovačić koji je dekretom došao u Martinsku Ves 1852. godine, odmah po osnivanju škole. Taj isti učitelj ujedno je obnašao i dužnost orguljaša u župnoj crkvi Sv. Martina biskupa.

O praktičnoj primjeni teorijskog znanja svjedoči Švelčeva angažiranost oko osnivanja školskog vrta i voćnjaka, tzv. *cepinaka*: »...Godine 1858. ustrojen je cepilnjak (školski, župni) nastojanjem predstojnika Franje Hrašovca i miestnog župnika Vilima Švelca, potonji razradio ga na ploče, ko što i danas postoji...«⁹ Otad je pučka škola u Martinskoj Vesi, uz teorijska znanja iz matematike (aritmetike), pisanja, čitanja, zemljopisa i povijesti, imala i rasadište praktičnih znanja, toliko potrebnih unapređenju poljoprivrede i gospodarstva u novim društvenim okolnostima u kojima su se našli seljaci nakon ukidanja feudalnog sustava 1848. godine. Iako su njegovim rušenjem Crkvi smanjeni ukupni materijalni prihodi, ovim nastojanjem vidljivo je da su svećenici i u promijenjenim društvenim uvjetima još uvijek bili pokretači svekolikog razvoja hrvatskog društva.

Uz zanimanje za gospodarske aktivnosti, Švelca je krasila i naročita naobrazba širokog spektra, od vjerskih i crkvenih pitanja do književnosti, stranih jezika i filozofije.¹⁰ O tome svjedoči čitav niz još i danas očuvanih knjiga s njegovim potpisom koje su svojina župne crkve Sv. Martina u Martinskoj Vesi. Te knjige, čiji fundus obuhvaća niz izdanja od 16. do 19. stoljeća, predstavljaju njegovu intelektualnu širinu i enciklopedijsku obrazovanost karakterističnu za ono doba. O njegovoj brizi za očuvanjem i darovanjem tih knjiga na korištenje cijeloj župnoj zajednici svjedoči

i zapis u Spomenici Opće pučke škole u Martinskoj Vesi: »...Godine 1859. utemeljena je školska knjižnica. Utemeljio ju je Vilko Švelac – miestni župnik i ravnatelj škole, koj je također u istu poprilično knjiga iz vlastite knjižnice darovao.«¹¹

Brojna divot-izdanja, primjerice Belostenčev »Gazophylacium« te niz poznatih naslova dogmatske, književne, jezične i medicinske literature koju su prikupili i u baštinu ostavili župnici u Martinskoj Vesi, idu u prilog njihovoj obrazovanosti i praćenju literature pa nipošto ne možemo zaključiti da je biti župnikom u Martinskoj Vesi značilo potpunu duhovnu i intelektualnu izolaciju.¹² Štoviše, rad i ostavština svećenika poput Mije Šiloboda-Bolšića i Vilima Švelca svjedoče upravo suprotno. Svjesni stanovite prometne izolacije povjerene im župe, u danom trenutku upregli su vlastite intelektualne snage kako bi iznijeli rješenje po pitanju obrazovanja ili gospodarskog napretka župne zajednice. Njihovom suradnjom sa Zagrebom kao svekolikim hrvatskim središtem koja ih je ubacila u glavne tokove razvoja hrvatskog društva, prevladana je uskogrudnost anonimnog provincijalizma.

9 Zapisnik Obće pučke škole u Martinskoj Vesi 1854-1932. godine, Sisak, Državni arhiv u Sisku, str. 4.

10 Đurđa Zorko, Jasminka Jagačić-Borić, *Sisački biografski leksikon*, Sisak: Narodna knjižnica i čitaonica Sisak, 2006., str. 318.

11 Zapisnik Obće pučke škole u Martinskoj Vesi 1854-1932. godine, Sisak, Državni arhiv u Sisku, str. 4.

12 Usp. Kolar-Dimitrijević, Wagner, *Svećenik Vilim Švelec i gospodarsko poučavanje seljaštva u Hrvata u 19. stoljeću*, str. 104.

Prilog 1. Katalog knjiga s potpisom župnika Vilima Švelca iz župne crkve Sv. Martina biskupa u Martinskoj Vesi.

Redni broj	Naslov knjige	Mjesto i godina izdanja	Tematsko područje
1.	»Intitutiones Theologiae dogmaticae«	Wien, 1819.	Dogmatska teologija
2.	»Veritas Ecclesiae et doctrinae catholicae in praescripta institutione ad defectionem a fide catholica...«	Leutschoviae, 1838.	Katolička doktrina
3.	»Tractatus pedagogiae theoretico-practicus«	Zagrabiae, 1844.	Pedagogija
4.	»Josefa Smetany Sjlzopyi čili Fysika«	Praha, 1842.	Fizika
5.	»Compendium Theologiae dogmaticae et moralis«	Augusta Vindelicorum, 1771.	Kompendij moralne i dogmatske teologije
6.	»Erbauliche Bitten und Glaubensreden auf alle Sonn und Feuertage«	Graz, 1811.	Svagdašnje molitve i čitanja
7.	»Ouplny Kapesni slownik čechoslovaskeho a nemeckeho jazyka«	Wien, 1845.	Čehoslovačko- njemački rječnik
8.	»Geschichte der römischen Papste-nach dem Französichen Ritters«	Augsburg, 1852.	Povijest rimskih papa
9.	»Geschichte der schriftlichen Kirche für erwachsene katolische Jugend«	Oldenburg, 1835.	Povijest Crkve za odraslu katoličku mladež
10.	»Demokritos oder hinterlassene papiere eines lachenden Philosophen«	Stuttgart, 1843.	Filozofija
11.	»Kucsna knjixica za narediti i na sritno primitje sa svetima sakramentih«	Budim, 1837.	Sakramenti za bolesne, nemoćne i umiruće
12.	»Institutionem iuris ecclesiastici pars secunda completens ius privatum cum aplicatione ad Hungariam et Austriam«	Pesthini, 1818.	Crkveno pravo
13.	»Vitae Pontificum Romanorum«	Bambergae, 1753.	Životopisi rimskih prvosvećenika
14.	»Zagrebački katolički list«	Zagreb, 1849.	Katoličke novine
15.	»Hinterlassene Werke Friedrichs II. Königs von Preussen«	Augsburg, 1789.	Povijest
16.	„Geschichte der neuern Philosophie“	Leipzig, 1847.	Filozofija
17.	»Lexicon Latinum«	Zagrabiae, 1741.	Latinski leksikon
18.	»Pridike i homilije za sve nedilje i svetkovine priko cile cerkvene godine«	Novi Sad, 1830.	Propovijedi
19.	»Die Astronomie in populärer Darfstellung von Dr. Schulze«	Leipzig, 1847.	Astronomija
20.	»Bonus usus Logicae in materia religionis«	Cassoviae, 1815.	Logika

Uz analizu naslova impresivnog broja knjiga raznolikog sadržaja, zanimljiva je i grafološka analiza potpisa Vilima Švelca na istima. Švelec svoje ime i prezime donosi u nekoliko oblika, *Vilim, Vilko, Vilhelm, Vilhelmus, Švelac* i *Švelec*, što je još jedna u nizu njegovih osebnosti.

Karlo Gruičić, poznati martinskoveški župnik i zagrebački kanonik, u svojim povijesnim crticama objavljenim u sisačkom tjednom listu »Hrva-

tske novine« pod nazivom »Župa Martinska Vesnekoć i danas«, također donosi činjenice o Švelčevim prosvjetno-gospodarskim nastojanjima: »... Iz češkoga preveo je na hrvatski Jiříhovu dogmatiku ili Nauk o vjeri. Puno je pisao u Katoličkom listu o vjerskim, crkvenim i apologetskim pitanjima. Pisao je i propovijedi. Izdavao je i Gospodarski kalendar i u njemu pisao gospodarske članke za puk. Kasnije je većinu ovih gospodarskih članaka

sabrao u jednu knjigu Bartol Francelj pod naslovom Selja.«¹³

Materijalni zahvati Vilima Švelca u Martinskoj Vesi

Osim gospodarske i duhovno-prosvjetne afirmacije Župe Martinska Ves, Vilim Švelec ima velike zasluge i u materijalnim zahvatima te kulturnim nastojanjima.

Godine 1859. njegovim je zalaganjem nabačeno i postavljeno novo veliko zvono u tornju crkve Sv. Martina koje je izlio Henrik Degen iz Zagreba. Na njemu stoji natpis: »Fusa per Henricum Degen, Zagrabiæ, sue parrocho Vilhelmus Švelac« te zaziv »Iesu, Filii Deo vivi- miserere nobis elias!« Donji dio obruba zvona reljefno je okićen temeljnim kršćanskim simbolima, vinovom lozom i grozdovima, koji temeljima ljudskog života ističu plodnost i nužnost ljudskog rada usklađenog s molitvom. U ovome možemo simbolično iščitati i sažeti samu srž Švelčevih nastojanja i djelovanja u novom duhu europskih misaonih i gospodarskih tokova, neprestano se vraćajući i ispunjavajući stari benediktinski imperativ »Ora et labora!«

Drugi veliki Švelčev materijalni zahvat bilo je osnivanje novog župnog groblja. Naime, stoljetno groblje uz samu župnu crkvu s vremenom je postalo pretrpano pa su se zbog higijenskih razloga pokapanja morala vršiti podalje od crkvenog objekta. U Kanonskoj vizitaciji župe 1857. godine vizitator upozorava da bi staro groblje oko crkve trebalo zatvoriti jer ne zadovoljava propise.¹⁴ Stoga je župnik pristupio uređenju novog župnog groblja koje je uređeno na obližnjem zemljištu zvanom »Sopot« u vlasništvu Luke Stankovića, a 16. listopada 1859. godine, uz asistenciju domaćeg župnika Švelca te svećenika susjednih župa, blagoslovio ga je sisački župnik Franjo Šlojznig. Župljani su se u akciji podizanja razine grobljanskog zemljišta pokazali izuzetno složnima jer je svaka

kuća uredno izvršila obavezu dovoženja zemlje iz nedalekog zemljišta zvanog »Blate«.

Spomenuta nastojanja bila su plod dugogodišnjih borbi obrazovanih društvenih slojeva za promjenama u odnosu prema poimanju smrti i stoljetnim običajima vezanima za nju, potaknute još u prosvjetiteljskom razdoblju te spoznajama o možebitnim pojavama kuge i ostalih zaraznih bolesti vezanih uz nehigijenske uvjete ophođenja s mrtvima.¹⁵

Tekovine ilirskog pokreta izražene sredinom 19. stoljeća među građanskom inteligencijom djelovale su i na Švelca osobno pa je, zbog razvijene slavenske svijesti, dao podići oltar Svete braće Ćirila i Metoda uz južni zid crkve Sv. Martina biskupa u Martinskoj Vesi. »...Prvo svečano obilježavanje svetkovine svete slavenske braće održano je u mjesecu srpnju, 1863. godine. Selom se razvila velika procesija. Samih mužkaraca bilo je u procesiji oko tri stotine. Prisutni su bili svi okolišni župnici sa svojim župljanima. Mužari su toga dana izpucali ni više ni manje nego 101 hit.«¹⁶

Zbog svih navedenih aktivnosti, župnik Vilim Švelec bio je omiljen među pučanstvom Župe Martinska Ves. No, iako se za njegova nastojanja nadaleko pročulo, nisu ga mimoišle svagdanje poteškoće. Tiskanjem brojnih knjiga i brošura zadužio je župnu blagajnu, a sporio se i s višim crkvenim vlastima zbog ženidbe maloljetnika. Njegov život ugasio se nenadano. Ugrizao ga je bijesan pas, nakon čega je dobio vratne grčeve i umro. Dana 14. studenoga 1871. godine pokopan je na novouređenom župnom groblju u Martinskoj Vesi, kraj velikog središnjeg raspela,¹⁷ a sprovedne obrede vodio je podarhidakon Josip Malančec. Ferdo Hefe, sisački učitelj i veliki Švelčev prijatelj, sastavio mu je nadgrobni natpis

13 Karlo Gruičić, Župa Martinska Ves nekoć i danas, *Hrvatske novine*, br. 40, Sisak, 1944., str. 5.

14 Kanonske vizitacije Zagrebačke nadbiskupije, Protokoli kanonskih vizitacija, Župa Martinska Ves-1857. (17/VIII), Zagreb: Nadbiskupski arhiv Zagreb, str. 67-68.

15 U svojim »Esejima o povijesti smrti na Zapadu od srednjeg vijeka do naših dana« Philippe Aries detaljno pojašnjava genezu običaja vezanih za smrt i pokapanje mrtvih te navodi njihovo evoluiranje i drastične promjene započete krajem XVIII., a nastavljene u XIX. stoljeću kad se počinju preispitivati i mijenjati stoljetne društvene norme (Philippe Aries, *Essais sur l'histoire de la mort en occident*, Paris: Editions du Seuil, 1975., str. 153-166.)

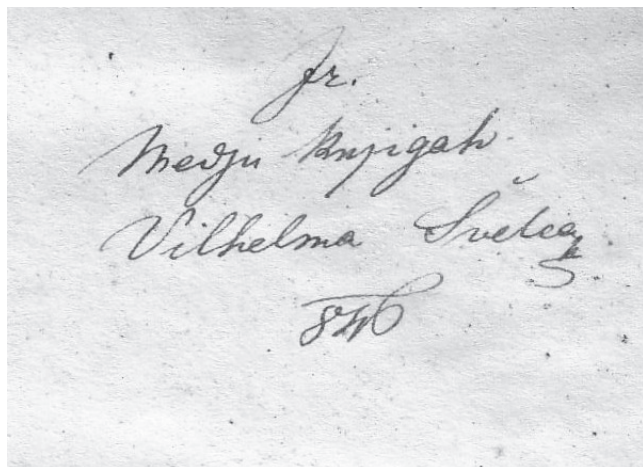
16 Gruičić, *Hrvatske novine*, br. 41., str. 7.

17 Na mjestu gdje je Švelec pokopan danas se nalazi grob i nadgrobni natpis stanovite Agate Dovranić.

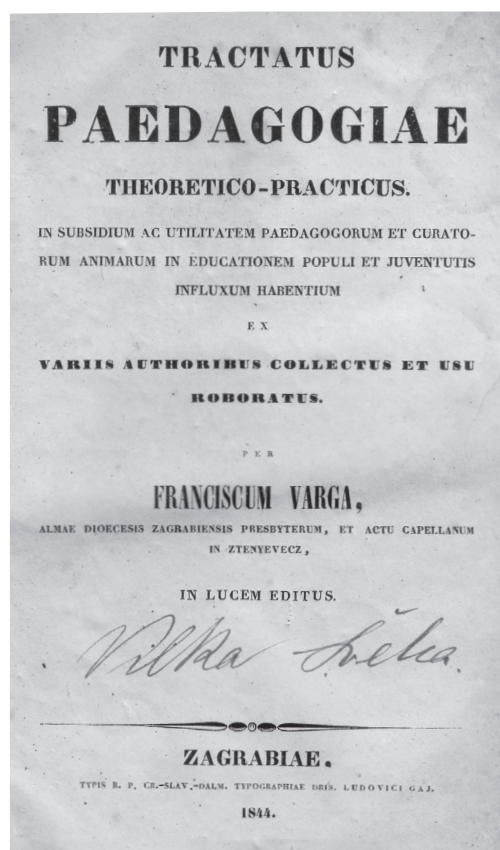
koji govori o njegovom svekolikom zalaganju za boljitak naroda kojemu je nesebično služio: »Domovina sažaliva, što joj humak tuj pokriva, ono srce, onu volju, što stičaše dobru bolju. Zlatnim perom, liepom knjigom, bijaše mu vazda brigom, da seljaka siromaka, podigne iz tužnog mraka!«¹⁸ Taj nadgrobnni natpis do danas se izgubio, ali zbog Švelčeve važne uloge u svekolikom razvoju Župe Martinska Ves u 19. stoljeću, pokrenuta je inicijativa o podizanju njegove spomen-ploče.

Zaključak

Vilim Švelec bio je župnik u Martinskoj Vesi koji je ostavio veliki trag na njenom duhovnom, gospodarskom te kulturno-prosvjetnom području. Preuzevši tipičnu seosku župu nakon netom ukinutog feudalizma, svojom erudicijom pomogao je seljacima u konsolidaciji njihovog položaja nakon stoljetne zapostavljenosti i monotonije seljačkog kmetskog života. Župno imanje kojim je upravljao donosilo mu je prijeko potrebne financijske prihode, ali je bilo i mjesto njegovih novih gospodarskih pokusa i inicijativa. Njegovo djelovanje prelazilo je granice strogog svećeničkog života, anticipirajući nova društvena kretanja u Hrvatskoj sredinom 19. stoljeća, zbog čega je bio kritiziran, ali i cijenjen među narodom.

Prilog 2. Potpis Vilima Švelca na jednoj od brojnih knjiga koje je posjedovao u župnoj knjižnici u Martinskoj Vesi.

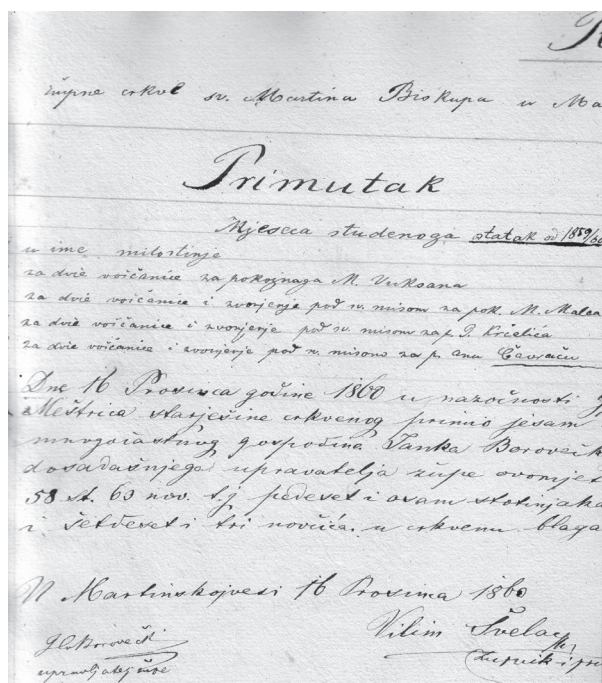

Prilog 3. Potpis Vilima Švelca na naslovnici knjige »Tractatus pedagogiae« (Zagreb, 1844.).

Primitaki		
Mjesec Studena 1856		
1	Primitak do prijatnje godine 1856	88
2	U ime obitelji došlo ovaj mjesec	89
Mjesec Prosinca 1856		
3	U ime mladića primljeno	90
4	U Martinskoj ves. 22. travnja 1857.	91
Dobro imanje obitelji g. Stjepana Belavizara podjavnika i župnika kod sv. Martina sveta braće g. Stjepana Belavizara u blagajni župe. Mar. 22. travnja 1857. g. nastalo se u blagajni župe. Mar. 22. travnja 1857. g. primio jean. Vilim Švelec župnik		
Sečanj 1857.		
5	U ime mladića umrlo u protunamir	92

Prilog 4. Zapis stanja župne blagajne u Martinskoj Vesi koju je 1857. godine primio župnik Vilim Švelec (*Rationes Ecclesiae Parochialis Sancti Martini in Martinszka Ves 1779.-1874.*, Župni arhiv u Martinskoj Vesi, inv. br. 131.).

¹⁸ Gručić, Hrvatske novine, br. 41., str. 7.

Prilog 5. Izvještaj o stanju župne blagajne u Martinskoj Vesi 1860. godine s potpisom župnika Vilima Švelca (*Rationes Ecclesiae Parochialis Sancti Martini in Martinszka Vesz 1779.-1874.*, Župni arhiv u Martinskoj Vesi, inv. br. 131.).

Rashodi župne blagajne
 1864

	1864	1865	1866	1867
Isplata za obit.	15	50	5	50
Isplata za obit.	90	90	90	90
Isplata za obit.	11	10	11	11
Isplata za obit.	2	2	2	2
Isplata za obit.	1	10	1	10
Isplata za obit.	3	50	3	50
Isplata za obit.	50	50	50	50
Isplata za obit.	2	2	2	2
Isplata za obit.	11	11	11	11
Isplata za obit.	4	4	4	4
Isplata za obit.	42	60	42	60

U. Martinskojvesi 1864
 Vilim Švelc
 župnik

Prilog 6. Rashodi župne blagajne u Martinskoj Vesi 1864. godine s potpisom župnika Vilima Švelca (*Rationes Ecclesiae Parochialis Sancti Martini in Martinszka Vesz 1779.-1874.*, Župni arhiv u Martinskoj Vesi, inv. br. 131.).

Summary

Reverend Vilim Švelec's endeavors in culture and education and their effects on socio-economic situation in Martinska Ves from 1857 to 1871

Keywords: Vilim Švelec, Martinska Ves, peasantry, education, library material, culture, economy, enlightenment

Vilim Švelec was priest in the parish of St Martin the Bishop in Martinska Ves in period from 1857-1871. He was a highly educated and versatile person whose priest life embraced not only spiritual activities but also those connected with cultural and educational formation of peasants which deeply influenced economic circumstances of this village parish. Economic history knows of his management of the parish estate, where he attempted some new ways of improving underdeveloped agricultural production after the abolition of feudalism. His spiritual and material legacy in Martinska Ves is still felt today and makes him the most known and deserving priest of the parish.